

MEMO

Onderwerp:
Quick scan natuurwetgeving verbetermaatregelen
schor Stavenisse - Noordpolder

Projectnummer ARCADIS:
B02043.000133.0200

's-Hertogenbosch,
19 december 2013

Projectnummer
Projectbureau Zeeweringen:
PZDB-M-13335

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
drs. A.J.J. Schoenmakers

Opgesteld door:
drs. A.J.J. Schoenmakers

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
077447528:C

Aan:
Roy van de Voort
Kees Polderdijk

Kopieën aan:
Peter Meininger
Dick de Jong
Raymond Derksen
Ronald den Hoed

1. Inleiding

Projectbureau Zeeweringen heeft het voornemen om bij de werkzaamheden aan de zeewering van het dijktraject Nieuwe-Annex-Stavenissepolder, Noordpolder [33], eveneens verbeterwerkzaamheden uit te voeren aan het schor. Dit schor ligt tussen dijkpaal 928 en 935 en delen ervan verkeren in een slechte staat. De werkstrook van vroegere dijkwerkzaamheden is te hoog gelegen, waardoor zich hier geen schorvegetatie, maar een uniforme bedekking van strandkweek heeft ontwikkeld. Daarnaast is er in de werkstrook momenteel geen krekpatroon aanwezig die voor 'voeding' van mogelijke schorontwikkeling in de werkstrook kan zorgen.

Samen met de heer Dick de Jong van Rijkswaterstaat is een plan opgesteld met maatregelen voor het verbeteren van de kwaliteit en het verhogen van de ecologische meerwaarde van het schor. De voorgestelde maatregelen worden in deze memo besproken en getoetst.

Het uitvoeren van de verbeterwerkzaamheden beïnvloedt mogelijk beschermde natuurwaarden van het ecosysteem van de Oosterschelde. Het gaat daarbij om beschermde en bijzondere soorten planten en dieren, beschermde habitats en het beschermde natuurgebied Oosterschelde. In dit kader zijn twee Nederlandse wetten van belang: de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. In deze quick scan natuurwetgeving wordt beoordeeld of de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten hebben op verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet of op instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Oosterschelde (Natuurbeschermingswet 1998).

Bij de toetsing wordt gebruik gemaakt van de eerder uitgevoerde toetsingen voor de dijkwerkzaamheden en de hiervoor gebruikte inventarisatiegegevens.

018136 2013 PZDB-M-13335

Quick scan natuurwetgeving verbetermaatregelen s

ARCADIS

Het betreft de volgende toetsen:

- Soortbeschermingstoets Nieuwe-Annex-Stavenissepolder, Noordpolder [33], Oosterschelde – Deelproduct. Kenmerk: PZDB-R-12316 (ARCADIS, 2012).
- Passende Beoordeling Nieuwe-Annex-Stavenissepolder, Noordpolder [33], Oosterschelde – Deelproduct. Kenmerk: PZDB-R-12315 (ARCADIS, 2012).

2. Overzicht werkzaamheden

Met onderstaande opsomming wordt een overzicht en onderbouwing gegeven van de belangrijkste randvoorwaarden en werkzaamheden bij dit project. Om de dijkwerkzaamheden te combineren met een kwaliteitsverbetering van de schorstrook langs de dijk is een plan gemaakt. Het plan is de werkstrook langs het schor zodanig af te werken op een hoogte die aansluit bij het aangrenzende schor, zodat hier in plaats van de huidige ruige begroeiing van vooral strandkweek weer een primaire schorvegetatie kan ontstaan. Hiervoor is ook een goed fungerende afwatering van belang. Het idee is parallel aan de dijk een smal kreekje te graven, dat aantakt bij bestaande kreek/kreekjes in het schor.

Werkstrook noord en zuid

De oude werkstrook is tussen dijkpaal 928 en 932 (noordelijk deel van het schor) te hoog afgewerkt, waardoor er strandkweek in plaats van een schorvegetatie groeit.

Dit is duidelijk zichtbaar in afbeelding 1 als een lichte strook aan de voet van de dijk.

- Na de dijkwerkzaamheden wordt de werkstrook iets lager afgewerkt dan het huidige niveau.
- Bij afwerking van de werkstrook wordt rekening gehouden dat er geen (permanente) plassen blijven staan.
- De overtollige grond uit de werkstrook (circa 3.900 m³) wordt verwerkt in de werkstrook ten westen van het schor, waar nu veel steen aan de oppervlakte ligt, zie de bestektekening in afbeelding 2. Hiermee wordt een aanzet gegeven voor de ontwikkeling van nieuw schorhabitat.
- Na de werkzaamheden wordt in de werkstrook een nieuwe kreek graven in de lengterichting van de dijk. Deze kreek wordt aangesloten op bestaande kreek van het voorliggende schor.

De oude werkstrook tussen dijkpaal 932 en 935 (zuidelijk deel van het schor) is veel minder breed dan bij het hierboven beschreven noordelijke deel van het schor.

- De nieuwe werkstrook wordt hier zo smal mogelijk gehouden om de huidige gevarieerde en waardevolle voorliggende schorvegetatie zo veel als mogelijk te sparen, zie de bestektekening in afbeelding 3. De vrijkomende grond wordt tijdelijk opgeslagen op het slik net ten zuiden van het schor en niet binnen de werkstrook op het voorliggende schor. Deze grond wordt na afloop van de werkzaamheden weer aangebracht in de werkstrook.
- Na de dijkwerkzaamheden wordt de werkstrook afgewerkt op een hoogte vergelijkbaar met het voorliggende schor.
- Bij afwerking van de werkstrook wordt rekening gehouden dat er geen (permanente) plassen blijven staan.
- Na de werkzaamheden wordt in de werkstrook een nieuwe kreek graven in de lengterichting van de dijk. Deze kreek wordt aangesloten op bestaande kreek van het voorliggende schor.

Strandje

Bij dijkpaal 935 ligt een strandje aan de rand van het schor. Het zand van dit strandje wordt in depot gezet en na afloop wordt het strandje in oude staat teruggebracht.

Ontwatering schor

Aanwezige putten in het schor dienen aangesloten te worden op het bestaande krekensstelsel. In alle gevallen wordt dit werk met de hand uitgevoerd.

Fasering en begeleiding

- De werkzaamheden bij het schor worden uitgevoerd na het broedseizoen (ná 15 juli 2014). De verbeterwerkzaamheden aan het schor volgen direct op de dijkwerkzaamheden ter plaatse van het schor. De werkzaamheden zijn afgerond voor 15 november 2014.
- Voorafgaand aan de verbeterwerkzaamheden bij het schor vindt er een start-up overleg plaats met alle betrokkenen.
- Projectbureau Zeeweringen zorgt voor deskundige begeleiding vooraf, tijdens en controle na de verbeterwerkzaamheden.

3. Toetsing Flora- en faunawet

Aanwezigheid beschermde soorten

Over de aanwezigheid van beschermde soorten ter hoogte van het schor is het volgende bekend:

- Het schor is een vaste broedlocatie voor meerdere vogelsoorten, waaronder scholekster, tureluur, rietgors en graspieper.
Het droogvallende slik naast het schor wordt door verschillende soorten slikgebonden watervogels gebruikt om te foerageren, zoals steenloper, scholekster, bonte strandloper, bontbekplevier en bergeend. De fuut en wilde eend foerageren op het open water. Bij hoogwater blijkt dat het schor door verschillende soorten gebruikt wordt als hoogwatervluchtplaats.
- Noordse woelmuis en zeehonden komen niet voor op of in de nabijheid van het schor. Het is aannemelijk dat gewone dwergvleermuis het schor gebruikt om te foerageren.
- Op het schor of in de directe nabijheid zijn geen beschermde planten, amfibieën, reptielen, vissen of ongewervelden waargenomen.

Effecten

- Doordat de werkzaamheden worden uitgevoerd na het broedseizoen is verstoring van broedende vogels uitgesloten.
- Droogvallend slik en open water in de nabijheid van het schor en het schor zelf zijn door de werkzaamheden tijdelijk niet of minder geschikt als foerageergebied en hoogwatervluchtplaats. Foeragerende en overtijdende vogels kunnen tijdens de werkzaamheden uitwijken naar geschikte, verstoringvrije delen langs het dijktraject of naar gebieden in de omgeving.
- Gewone dwergvleermuis foerageert tijdens schemer- en avonduren, wanneer er geen werkzaamheden plaatsvinden. Effecten op vleermuizen zijn uitgesloten.
- Negatieve effecten op beschermde planten, amfibieën, reptielen, vissen of ongewervelden zijn uitgesloten.

Toetsing en conclusie

De verbeterwerkzaamheden worden direct volgend of deels tijdens de werkzaamheden aan de dijkbekleding uitgevoerd. Door deze dijkwerkzaamheden is er al sprake van een grote mate van verstoring in het gebied. De werkzaamheden aan het schor dragen hier niet of slechts in beperkte mate aan bij. Verstoring van rustende en foeragerende vogels is mogelijk. De gunstige staat van instandhouding van aanwezige vogelsoorten komt echter niet in gevaar.

Bij de uitvoer van de verbeterwerkzaamheden aan het schor worden geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden.

4. Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Aanwezigheid kwalificerende habitattypen en toetsingssoorten

- Het schor behoort tot het habitatype: Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie [H1330]. Het slik grenzend aan het schor behoort tot het habitatype: Grote ondiepe kreken en baaien [H1160].
- Noordse woelmuis en gewone zeehond komen niet voor op of in de directe nabijheid van het schor.
- Op het schor zijn bij een broedvogelkartering in 2009 broedparen van de kwalificerende soort tureluur waargenomen. Het droogvallende slik naast het schor wordt door verschillende soorten slikgebonden watervogels gebruikt om te foerageren, zoals steenloper, scholekster, bonte strandloper, bontbekplevier en bergeend. De fuut en wilde eend foerageren op het open water. Bij hoogwater blijkt dat het schor door verschillende soorten gebruikt wordt als hoogwatervluchtplaats.

Effecten

- Door de dijkwerkzaamheden wordt een strook van maximaal 15 meter van het schor als werkstrook vergraven. Het vergraven van de werkstrook is reeds getoetst in de passende beoordeling van de dijkwerkzaamheden. De geplande verbeteringen aan het schor worden uitgevoerd binnen deze werkstrook en veroorzaken geen aanvullende effecten op habitatype H1330.
- Bij de voorgenomen verbeterwerkzaamheden aan het schor wordt in geen geval het schor bereden met (zwaar) materieel. Negatieve effecten op het bestaande schor zijn uitgesloten.
- Doordat de werkzaamheden worden uitgevoerd na het broedseizoen is verstoring van broedende vogels uitgesloten.
- Droogvallend slik en open water in de nabijheid van het schor en het schor zelf zijn door de werkzaamheden tijdelijk niet of minder geschikt als foerageergebied en hoogwatervluchtplaats. Foeragerende en overtijdende vogels kunnen tijdens de werkzaamheden uitwijken naar geschikte, verstoringvrije delen langs het dijktraject of naar gebieden in de omgeving.
- Negatieve effecten op overige kwalificerende habitattypen of toetsingssoorten treden niet op.

Significantie van effecten

- De verbeterwerkzaamheden hebben geen negatieve effecten tot gevolg op de habitattypen H1160 en H1330. Significante effecten op kwalificerende habitattypen zijn uitgesloten. De verbeterwerkzaamheden zorgen voor een kwaliteitsverbetering van het schorareaal van habitatype H1330.
- Door de werkzaamheden aan de dijkbekleding worden aanwezige rustende en foeragerende vogels verstoord. De toetsing uit de passende beoordeling laten zien dat deze tijdelijke verstoring geen significant effecten heeft op aanwezige soorten.
- De verbeterwerkzaamheden aan het schor zorgen niet voor extra verstoring van de rustende en foeragerende vogels. Significante effecten als gevolg van de werkzaamheden aan het schor zijn uitgesloten.
- Negatieve effecten op overige kwalificerende habitattypen of toetsingssoorten treden niet op.

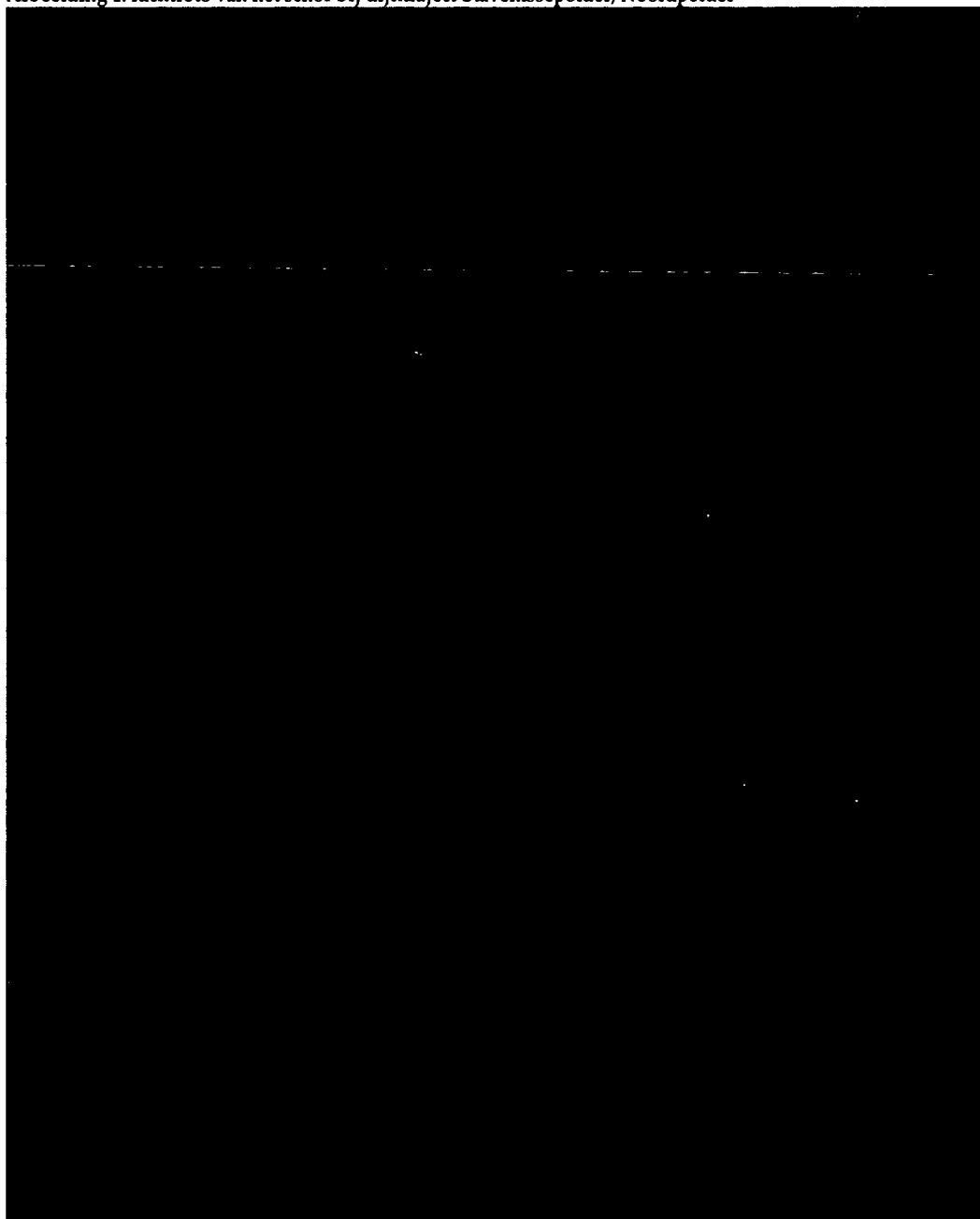
ARCADIS

Conclusie

De verbeterwerkzaamheden aan het schor hebben geen negatieve effecten tot gevolg op Natura 2000-habitattypen en geen significant negatieve effecten op Natura 2000-soorten. De werkzaamheden zullen de kwaliteit van het schor verbeteren en de ecologische waarde verhogen.

Hieruit wordt geconcludeerd dat het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 niet vereist is.

Afbeelding 1: luchtfoto van het schor bij dijktraject Stavenissepolder, Noordpolder

ARCADIS

Afbeelding 2: Bestekstekening met situatie bestaand en nieuw van noordelijk deel van het schor (dijkpaal 921 tot dp 930)

ARCADIS

Afbeelding 3: Bestekstekening met situatie bestaand en nieuw van zuidelijk deel van het schor (dijkpaal 930 tot dp 936)

